

Informaatiotutkimus 40 vuotta:

Vesa Kautto

Kirjasto-oppi tieteenalaksi. Puheenvuoro Informaatiotutkimus

40 vuotta seminaarissa 2.12.2011

Hieman selitystä sille, miksi täällä esiinnyin. Valmistuttuani teologian maisteriksi keväällä 1963 suoritin kirjastotutkinnon Yhteiskunnallisen korkeakoulun yhteiskunnallisessa opetusjaostossa Tampereella lukuvuonna 1964–65. Keväällä 1966 työskentelin kirjastonhoitaja Esko Häklin sijaisena Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kirjastossa. Kirjasto-opin lehtori Raili Kauppi soitti Tampereelta ja pyysi minua sijaisekseen. Railista oli tulossa filosofian vt. professori korkeakouluun, jonka nimi oli huhtikuun alusta 1966 Tampereen yliopisto. Sanoin, että tehtävä oli minulle liian vaativa ja ehdotin Oili Kokkosta. Raili kertoi, että hänen kollegansa kirjasto-opin lehtori Eila Seppälä oli ehdottomasti torjunut ajatuksen Oili Kokkosesta sijaisena. Minä sitten lupauduin (ja muutin kesällä Helsingistä Temppelikadulta Tampereelle Papinkadulle). Sijaisuus jatkui kesään 1969.

Syksyllä 1967 yhteiskunnallinen opetusjaosto teki esityksen kirjasto-opin professuurin saamisesta humanistiseen tiedekuntaan. Esityksessä korostettiin, että kirjastotutkinnon opiskelu (kielet, kaksi approbatur-arvosanaa) tapahtui jo suurelta osin tiedekunnissa. Siirtyminen tiedekuntaan mahdollistaisi jatko-opiskelun kirjasto-opissa. Esityksen perustelut oli laatinut Eila Seppälä. Minä kannatin ajatusta.

Eila Seppälä kuoli liikenneonnettomuudessa kesällä 1968. Tämän takia jouduin puolustamaan opetusjaoston esitystä humanistisen tiedekunnan dekaanille Väinö Heikkiselle kahvilakeskustelussa. Heikkinen vaati perusteluja ajatukselle kirjasto-opista tieteenalana. Jokohan sellaiset perustelut ovat olemassa, jotka Heikkistä tyydyttäisivät? Minä en niitä kyennyt esittämään.

Tuin tämän jälkeen muutamissa yhteyksissä hanketta viedä kirjastokoulutus tiedekuntatasolle. Esitin joulukuussa 1968 Suomen kirjastoseuran

johtokunnalle, että seura pyrki saamaan aikaan valtionkomitean, joka pohtisi kirjastonhoitajien koulutusta. Kirjeeni aiheutti, että kirjastoseura järjesti asiasta neuvottelun eräiden muiden kirjastojärjestöjen kanssa. Komiteahankkeesta luovuttiin, kun Tampereen yliopisto ryhtyi asiassa aktiiviseksi. Se oli nähdäkseni virhe. Kokonaiskartoitus erilaisista kirjastokoulutuksen tarpeista ja muodoista, jollainen Ruotsissa samaan aikaan laadittiin, jäi Suomessa tekemättä.

Esitelmöin kirjastokoulutuksesta Vaasan kirjastokokouksessa elokuussa 1969. Totesin alan opettajavoimat vähäisiksi ja koulutettavien määrän riittämättömäksi. Vaasan kirjastopäivät antoivat suosituksen kirjastotutkinnon siirtämisestä tiedekuntatasolle. Elokuussa keskustelin Raili Kaupin seuraajaksi nimitetyn Oili Kokkosen ja Eila Seppälän seuraajaksi tulleen Eeva-Marjatta Karstun kanssa ja selostin humanistisen tiedekunnan nyreää suhtautumista kirjasto-opin professuuriin.

Tammikuussa 1970 selostin Kirjastolehdessä Ruotsin kirjastokoulutuskomitean mietintöä. Komitea ehdotti kirjastokoulua, joka vastaisi yleisten ja tieteellisten kirjastojen ja lukiokirjastojen hoitajien koulutuksesta. Sen tehtäviin esitettiin myös jatkokoulutus ja peruskoulun kirjastojen hoitajien ja erilaisten sivutoimisten kirjastonhoitajien kursittaminen. Koulun opettajamääräksi esitettiin 42.

Viimeisen puheenvuoroni esitin asiassa Joensuun kirjastopäivillä kesäkuussa 1971. Puhuin aiheesta ”Kirjastokoulutuksemme tällä hetkellä” ja tarkastelin koulutuksen kenttää laajasti. Totesin, että harvoin kahden kirjastokokouksen väli oli ollut koulutuksen kannalta yhtä merkittävä. Syyskuusta 1971 lähtien alkaisi opetusta antaa Tampereen yliopistossa kirjastotieteen ja informatiikan professori. Kiinnitin huomiota opettajavoimien vähäisyyteen. Yhteiskunnallisessa opetusjaostossa

oli kahdella kirjasto-opin lehtorilla 146 opiskelijaa hoidettavanaan. Samaan aikaan Tanskan kirjastokoulussa oli 46 opettajaa. Kysyin, millainen tulva sivuaineopiskelijoita Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa oli kirjastotieteeseen odotettavissa.

Raili Kauppi, joka oli opettajani kirjastotutkinnossa ja jonka sijaisena toimin, oli arvostettu Leibnizin tutkija. Gottfried Wilhelm Leibnizin mukaan elämme parhaassa mahdollisessa maailmassa. Ehkäpä kirjastoalan opetuksen muuttuminen tiedekuntatasoiseksi on osoitus siitä, että Leibniz oli oikeassa. Niin hyvästä maailmasta ei kuitenkaan ollut kyse, että opetus olisi saanut riittävät resurssit.